

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ΄.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἀρροῦνται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσια.— Γραφεῖον Δευθ. Ὁδ. Παρθεναγωγείου 14.

3 Φεβρουαρίου 1889

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΘΩΝΟΣ

Ο ΠΑΠΟΥΛΑΚΗΣ

Ἡ νεωτέρα ἱστορία τοῦ ἡμετέρου ἔθνους εἶνε ἑλλιπής. Ὅσοι ἐπραγματεύθησαν τὰ κατ' αὐτὴν ἐσταμάτησαν εἰς τὸν Ἀγῶνα, τινὲς δὲ μόλις προέβησαν καὶ μέχρι τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς Ἀντιβασιλείας. Ὁ γεραρὸς ἱστορικὸς τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους κ. Κ. Παπαρρηγόπουλος, ὅστις φυσικῶς ἀπέκειτο ὁ τοιοῦτος κληρὸς, ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Ε' τόμου τῆς ἀνατυπωθείσης ἱστορίας του ἐξήγησε τοὺς λόγους δι' οὓς δὲν ἔσχεν, ὡς λέγει, τὴν γενναϊότητα νὰ ἐξιστορήσῃ τὰς λεπτομερείας τῆς τελευταίας ἐξηκονταετίας. Διὸ τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ συμβάντα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀνεξαρτησίας καὶ ἐντεῦθεν μένουσιν ἀνιστόρητα καὶ ἀγνωστα κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν νεωτέραν γενεάν.

Ἐνῷ δὲ λείπει ἐμβριθὲς καὶ σοβαρὸν ἱστορικὸν σύγγραμμα, ὑπάρχει ταυτοχρόνως ἑλλειψὶς μονογραφιῶν, χρονικῶν, ἀπομνημονευμάτων καὶ τῶν λοιπῶν παντοίων συμβολῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν πρώτην ὕλην, ἣν ἐπεξεργάζεται μεθοδικώτερον καὶ ἐπιστημονικώτερον κατόπιν ἡ ἱστορία. Τὴν ἑλλειψιν ταύτην συνησθάνθη ὀδυνηρῶς πολλάκις κατὰ τὸ δημοσιογραφικὸν μου στάδιον, ὅσκις δὲ ἤθελον νὰ ἐξακριβώσω ἱστορικὸν τι γεγονός, ὅπερ ἀπλῶς καὶ ἐξ ἀκοῆς ἐγίνωσκον, ἠναγκάζομην νὰ καταφύγω εἰς τὰς πληροφορίας τῶν συγχρόνων, οὓσας ἐνίοτε ἀνακρίβεις καὶ οὐχὶ σπανίως ἀντιφατικὰς.

Ἐκ τούτου πολλάκις ὠρμήθη νὰ σκεφθῶ ὅτι ἡ συναγωγή τῶν πορισμάτων διαφόρων μεμονωμένων ἐρευνῶν μου καὶ ἡ διὰ τοῦ ὑπάρχοντος διεσπαρμένου ἀτελοῦς καὶ πενιχροῦ ὕλικου ἀνοικοδόμησις τῶν χρονικῶν μίας ὀρισμένης περιόδου, ἡ ἀποθησαύρισις τοῦ ἀνεκδότου, ὅπερ ἔστιν ὅτε χαρακτηρίζει πιστότερον ἢ ἄτομον ἢ μίαν ἐποχὴν ἀπὸ πολλὰς σελίδας περιγραφῶν καὶ παρατηρήσεων ἠδύνατο ν' ἀποβῇ βοήθημα ὅπως δῆποτε ὀφέλιμον εἰς τὸν φιλομαθῆ τὸν καταγινομένον περὶ τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν.

Αἱ κυριώτεραι τῶν πηγῶν ἐξ ὧν ἠρύσθη τὰς σημειώσεις μου ἦσαν τὰ ἀρχεῖα τῶν ὑπουργείων

καὶ τῆς ἱστορικῆς εταιρίας, καὶ προφορικαὶ πληροφοριαὶ ἀνδρῶν, οἵτινες παρέστησαν μάρτυρες εἰς τὰ γεγονότα καὶ ὧν ἡ ἀμεροληψία οὐδένα εἶχε λόγον ὅπως ἀποκρύψῃ ἢ παραμορφώσῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ αἱ ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς. Συνεβουλεύθη δὲ καὶ τὰς ὑπαρχούσας καὶ σχεδὸν ἀναξίας λόγου μονογραφίας καθὼς καὶ τὰς μαρτυρίας τῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐπισκεψαμένων τὴν ἡμετέραν χώραν ξένων, ἐκεῖ ὅπου ἰδίως ἡ ἀντίληψις τῶν τελευταίων τούτων δὲν ὑποπίπτει, ὡς ἀτυχῶς συμβαίνει ἐνίοτε, εἰς χονδροειδεῖς πλάνας.

Πλὴν ἡ μνήμη τῶν ἀνθρώπων εἶνε ἐπισφαλής, ὁ δὲ τύπος τῆς ἐποχῆς ἀτελής καὶ ἀσύντακτος δὲν παρηκολούθει ἕνεκα τῆς ἀτελείας τοῦ ὀργανισμοῦ του μετ' οἷας σήμερον προσοχῆς καὶ τάξεως τὰ κατ' ἡμέραν συμβαίνοντα. Ἐνδέχεται ἄρα νὰ ὑπέπεσα εἰς τινὰς ἀνακριθείας, ἀναγομένους ὅμως ἄλλον περὶ τὰς λεπτομερείας ἢ περὶ τὰ οὐσιώδη καὶ τὰ κυριώδεστερα.

Ἄλλ' ἡ ἐξελέγξις καὶ ἐπανόρθωσις τῶν ἀκουσίαν τούτων σφαλμάτων μου θὰ παράσχη ἀφορμὴν ἴσως εἰς τοὺς εἰδημονεστέρους καὶ καταλληλοτέρους μου νὰ ἐργασθῶσι φιλοτίμως πρὸς καθορισμὸν ἀκριβέστερον τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲ ἀν προσέθηκα ἐν καὶ μόνον λιθάριον εἰς τὸ ὕλικόν τὸ προωρισμένον νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ μέλλοντος, ἀν διὰ τῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν κόπων μου ἤθελον φανῆ ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον ὀφέλιμος εἰς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὴν πάτριον ἱστορίαν, ἀκούμαι εἰς τὸν ταπεινὸν αὐτὸν κληρὸν καὶ δὲν ἐπιζητῶ τι πλεόν εἰμὴ τὴν εὐμνεῖαν καὶ τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἀναγνώστου.

Ταῦτα ἔκρινα καλὸν νὰ προτάξω ἐγκαυθὰ πρὸς ἐξήγησιν καὶ δικαιολογίαν τῆς τε παρούσης διατριβῆς καὶ πάσης ἄλλης ἀναγομένης εἰς ἱστορικὰ γεγονότα τῆς αὐτῆς περιόδου, ἣν ἤθελον κατόπιν δημοσιεύσει.

Α΄.

Ὁ πρῶτος Παπουλάκης.—Φήμη αὐτοῦ καὶ ἐπιτηδεύουσι.—Ἡ ἀγιοπατέρισα καὶ τὸ μαντεῖον.—Τὰ ἀφιερῶματα καὶ ἡ διατίμησις τοῦ ἄρκου.—Νηστεία προσευχῆ καὶ ἀπαγόρευσις τῆς κρεοφαγίας.—Εἰκὼν μεσαιωνικῆ.—Ἡ τιμωρία τοῦ ἀγύρτου.—Δεκαοκτὼ δεσπότης μίας δούλης.—Τὰ κακῶς συναγμένα εἰς κακὰς ἀποθήκας.—Ἡ σημασία τοῦ ὀνόματος Παπουλάκης.

Κατὰ τὴν πρώτην ἐξαμηνίαν τοῦ ἔτους 1852 σύμπασα ἡ Ἑλλάς καὶ κυρίως ἡ Πελοπόννησος ἐγένετο ἀνάστατος ἕνεκα τοῦ κηρύγματος τοῦ μοναχοῦ Χριστοφόρου τοῦ ἐπιλεγομένου Παπουλάκη. Τὸ κήρυγμα τοῦτο ἀντίχει πρὸ τινὸς ἤδη χρόνου συνταράσσον τὰ πλήθη καὶ ἐξεγεῖρον τὸν ἀμαθῆ αὐτῶν θρησκευτικὸν ζῆλον, συνέβησαν δὲ καὶ τινες ἐξ αὐτοῦ ἀταξίαι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς μεσημβρινῆς Πελοποννήσου. Βραδύτερον ὅμως τὸ κίνημα συνδυαζόμενον μετὰ τῶν ὑφεστώτων τότε ἐκκρεμῶν πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν ζητημάτων προσέλαβεν ἐπίφοβον χαρακτήρα στάσεως, καὶ συνεκίνησεν ὀλόκληρον τὸ ἔθνος.

Τὸ ὄνομα Παπουλάκης, ὑφ' ὃ κατέστη πασίγνωστος ὁ πρωταγωνιστὴς τοῦ περιέργου τουτου ἐπεισοδίου τῆς νεωτέρας ἡμῶν ἱστορίας, δὲν ἦτο νέον, διότι εἶχεν ἀποδοθῆ εἰς ἀγύρτην μοναχὸν ἀναφανέντα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Πελοποννήσῳ. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ὑπῆρξεν ὁ πρόδρομος οἰονεὶ τοῦ Χριστοφόρου, ἐπάναγκες θεωρῶ νὰ ἐκθέσω ὡδε τὰ κατ' αὐτόν, ἀρῶμενος τὰς πληροφορίας ἐκ τῶν ἱστορικῶν τοῦ Ἀγῶνος.

Ὁ πρῶτος οὗτος Παπουλάκης, ὁ καὶ Ἅγιοπατέρας καλούμενος, ἀνεφάνη ἐν ἔτει 1825 εἰς τὰ Τριπόταμα τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας. Τὸ ἐπώνυμον Παπουλάκης, ὑποκοριστικὸν τοῦ Παποῦς, Παπούλης, ἀπεδόθη αὐτῷ ἐκ τοῦ βραχέος ἀναστήματος, ἦτο δὲ Ζακύνθιος κατὰ τὸν Τρικουπην, κατὰ δὲ τὸν Φραντζῆν Ἰθακήσιος, ὡς ἐγνώσθη μετὰ τὸν θάνατόν του, διότι ἐνόσῳ ἐζῆ σκοπίμως περιβάλλον τὰ κατ' αὐτόν διὰ τοῦ πέπλου τοῦ μυστηρίου εἰς οὐδένα ὡμολογεῖ τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς του. Ὡς πρὸς τὰ κατορθώματα αὐτοῦ, προτιμῶ ν' ἀκολουθήσω τὴν διήγησιν τοῦ Φραντζῆ, ὃν ὡς κληρικὸν καὶ Πελοποννήσιον θεωρῶ περὶ τὸ θέμα τοῦτο ἀρμοδιώτερον καὶ κάλλιον πληροφορημένον.

Ἡ ἐποχὴ τότε ἦτο κρίσιμος ὁ ἀπηνῆς Ἰβραήμης περιήρχετο τὴν Πελοπόννησον δρωῶν, σφάζων, ἐξανδραποδίζων, οἱ δὲ κάτοικοι ἀποκαμόντες ἐκ τοῦ μακροῦ ἀγῶνος, ἀποθαρρυνθέντες ἐκ τῶν αἱματηρῶν ἐμφυλίων ἐρίδων, εἶχον περιριστῆ εἰς ἀληθῆ ἀπόγνωσιν καὶ οὐδ' αὐτῆ ἡ ἀκάματος φιλοπατρία τοῦ Κολοκοτρώνη ἴσχυε ν' ἀναπτέρωσεν τὸ θάρρος καὶ νὰ διοργανώσῃ σοβαρὰν κατὰ τοῦ ἐπιδρομέως ἀντίστασιν. Πάντες ἠλπίζον μόνον ἐπὶ τὴν θεῖαν ἀντίληψιν, ἡ δὲ ἀγυρτεία τοῦ πλάνου μοναχοῦ εὔρε τότε εὔθετον τὸν καιρὸν νὰ τερατουργήσῃ. Δι' ἐπιτηδείων διαδόσεων ὅτι προλέγει τὰ μέλλοντα, ὅτι γινώσκει τ' ἀπόκρυφα ἐκάστου καὶ διδάσκει τὸν τρόπον τῆς διασώσεως ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων προσείλκυσε τὰ πλήθη, σωρηδὸν δὲ συρρέοντες οἱ ἀπλοῖκοι καὶ εὐπίστοι εἰς τὸ μέ-

ρος ἔνθα ἠσκήτευσεν σύντροφον ἔχων μίαν μόνην μοναχὴν, ἄφθονα δῶρα καὶ ἀφιερῶματα προσέφερον αὐτῷ, πρὸς ἀνέγερσιν μονῆς, ἣν τῷ ὄντι καὶ ὠκοδόμησεν ἐντὸς ὀλίγου. Βλέπων τὴν φήμην του αὐξανομένην, ἐσκέφθη νὰ ἐπωφεληθῆ ἐτι μᾶλλον, ἐξαποστέλλων κρυφίως ἀποστόλους εἰς τὰ χωρία τῆς Πελοποννήσου κηρύττοντας τὴν ἀγιότητά του καὶ παρακινούντας τὸν λαὸν νὰ μεταβαίνει πρὸς ἐπίσκεψίν του, μετὰ δυσκολίας δὲ ἐνεφανίζετο εἰς τοὺς προσερχομένους, ἀπαιτῶν ἰδίως τὴν μετὰ τῶν νοσημόνων καὶ τῶν σημαίνοντων ἀνδρῶν συνάντησιν. Τὸ προφητικὸν του ἐπάγγελμα ἐξῆσκει διὰ τοῦ αὐτοῦ χονδροειδοῦς τεχνάσματος, ὅπερ ἐν χρήσει ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν ἀρχαιοτάτων μαντείων ἰσχύει ἐτι καὶ νῦν νὰ ἐξαπατᾷ τὰ πλήθη τῶν εὐπίστων. Εἰς τὴν συμπαιγνίαν ταύτην συνήργει ἐπιτυχῶς καὶ ἡ συνασκηθεύουσα μετ' αὐτοῦ μοναχὴ ἡ καὶ ἁγιοπατέρισσα (!) καλούμενη, ἣτις κατὰ τὸν Φραντζῆν «ὑπερεῖχε πάρα πολὺ ὡς πρὸς τὰς πανουργίας ὅλας καὶ τὴν ὑπόκρισιν, μεταχειριζομένη ὅλους τοὺς προσπεποιημένους γυναικείους τῆς Δαλιδᾶς τρόπους τὴν σοβαρότητα, τὴν κατήφειαν, τὴν ἐλλεινολογίαν τὰ ποταμηδὸν δάκρυα κλπ.» Αὐτῆ ὑποδεχομένη τοὺς προσερχομένους, ἐπιτηδείως ἐξίχνιαζε τὰ κατ' αὐτοῦς, ἅτινα ἀνεκοῖνου κρυφίως πρὸς τὸν προφήτην· ἀφοῦ δὲ μετὰ πολλὰς παρακλήσεις ὁ προσκυνητὴς ἤθελεν εἰσαχθῆ παρὰ τῷ Παπουλάκῃ, ὅστις ἦτο ἀπρόσιτος ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι προσήχετο ἀκαταπαύστως, ἤκουε μετ' ἐκπλήξεως ὡς ἐξ ἀποκαλύψεως δῆθεν φανερούμενα αὐτῷ τὰ πράγματα, ἅτινα ὁ ἴδιος ἐν ἀγνοίᾳ του εἶχε πρότερον ὁμολογήσει. Σημειωτέον ὅτι βραδύτερον, ὅτε ἡ ὑπόληψις τοῦ Ἅγιοπατέρα ἠδραϊώθη ἐτι μᾶλλον, ἦσαν μεταξύ τῶν προσερχομένων καὶ ἱερεῖς καὶ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἄνδρες, οἱ μὲν χάριν εὐλαθείας μεταβαίνοντες, οἱ δὲ ἐξ ἀπλῆς περιεργείας πάντες ἴσταντο ἀσκεπεῖς ἐνώπιόν του καὶ μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ἀκρῶμενοι μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαθείας τὰς μωρολογίας του, οὐδεὶς δὲ-καίπερ διαγιγνώσκων τὴν ἀγυρτείαν του ἐτόλμα νὰ τὸν ἐλέγξῃ ἐκ φόβου τῶν ὀπαδῶν του.

Τὰ ἀφιερῶματα καὶ αἱ δωρεαὶ ἐγένοντο σὺν τῷ χρόνῳ τόσον πολλὰ καὶ σημαντικὰ, ὥστε ὁ Παπουλάκης ἐσκέφθη νὰ εὐρύνη τὴν ἔκτασιν τῆς νεοδητύου μονῆς του. Μεταξὺ τῶν ἄλλων γελοίων ὑποσχέσεων του, δι' ὧν προκάλεε τὴν γενναιοδωρίαν τῶν εὐπίστων ἦτο καὶ τὸ ὅτι ἐμελλε δι' ἀνασκαφῆς ν' ἀνακαλύψῃ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὰ μνημεῖα μιᾶς βασιλίσσης καὶ ἐνὸς βασιλόπαιδος πρὸ δισχιλίων ἐτῶν τεθνεώτων, περιέχοντα λίθους πολυτίμους, στέμματα ἀδμαντοκόσμητα καὶ ἄλλους θησαυρούς. Ἄλλ' ἐνῶ τοιοιτοτρόπως ἐσύναζε καὶ ἐθησαύριζεν,

τόσον ἦτο φιλάργυρος καὶ ἀνελεήμων, ὥστε οὐδὲμίαν παρῆχε βοήθειαν εἰς τοὺς πένοντας· καί-
τοι δὲ πληθὺν ἄρτων καὶ προσφόρων ἐλάμβανε
καθ' ἑκάστην, ὥστε εἶχε πλήρη ἐξ αὐτῶν μίαν
καλύβην, οὐδὲ ψιχίον ἐδίδεν εἰς τοὺς πεινῶν-
τας, ἀλλ' ἐπώλει αὐτὰ εἰς τοὺς διαβαίνοντας
πρὸς 20 παράδες τὴν ὀκάν!

Ὁ ἄπληστος αὐτὸς ἀγύρτης ἐνῶ ἦτο ἐπι-
τηδεϊότατος περὶ τὸν δόλον φαίνεται ὅτι ἦτο
ἀφ' ἑτέρου θεοβλαβῆς, ἀμαθέστατος καὶ ἐμπλεως
χυδαίων θρησκευτικῶν προλήψεων. Διὰ τοῦ κη-
ρύγματός του συνίστα αὐστηρὰν νηστείαν καὶ
μετανοίας ἀδιακόπους, παρήγγελε δὲ νὰ παραι-
τήσωσιν οἱ ἄνδρες τὰ ὄπλα, νὰ ἐξαφανίσωσιν
ὅσα εἶχον κυριεύσει ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν πολύτι-
μα λάφυρα καὶ νὰ παραδώσωσιν εἰς τὸ πῦρ ὅσα
ἄλλα εἶχον τιμαλφῇ ἀντικείμενα. Αὐστηρῶς ἀ-
πηγόρευε τὴν κρεωφαγίαν καὶ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ
τῆς συζυγιακῆς κοίτης. Οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ κρεω-
φαγῆσιν παρεκτὸς τῶν ἐν τοῖς στρατοπέδοις
διαμενόντων, διότι ἐθεωρεῖτο παρὰ τῶν λοιπῶν
ἀσθεῆς καὶ ἀφορισμένος παρὰ τοῦ Παπουλάκη.
Τοσοῦτο δὲ ἦτο τὸ θράσος του ὥστε μὴ περιο-
ριζόμενος εἰς τὰς προφορικὰς ἀπαγορεύσεις ἔ-
πεμπε καὶ ἐγγράφους τοιαύτας, καταρῶμενος
καὶ ἀφορίζων τοὺς παραβαίνοντας τὰς ἐντολάς
του. Τοιοῦτον ἀφοριστικὸν ἐγγράφον ἀνεγνώσθη
εἰς τὸν ἐν Γαστούνη γὰρ τὴν 15 Αὐγούστου
1825, ἑορτὴν τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, πε-
ριέστησαν δ' ἐνεκα τούτου εἰς μεγάλην ἀμη-
χανίαν αἱ αὐτόθι πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ
ἀρχαί, αἵτινες ἐδέησαν ἀκουσίως νὰ ὑποταχθῶ-
σι καὶ αὐταὶ εἰς τὸ κέλευσμα τοῦ καλογήρου
διὰ νὰ μὴ ἐξοργισθῇ ὁ λαός.

Διὰ τῶν κακουχιῶν τούτων ὑπέσχετο τὴν ἐ-
ξιλέωσιν τοῦ θείου καὶ τὴν προσεχῆ τοῦ Ἰβρα-
ήμη καταστροφὴν. Ὅσαίς δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸν
παρακάλουν νὰ προσδιορίσῃ τὴν ἡμέραν διὰ νὰ
συνεκρατεύσωσι μετ' αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐπιδρο-
μῆως, αὐτὸς ἀνέβαλλε πάντοτε προφασιζόμενος
ὅτι ἀκόμη δὲν εἶχε ἐπιστῆ ἡ ὄρα καὶ ἐξηκολού-
θει συνιστῶν τὰς νηστείας καὶ τὸν ἀφοπλισμὸν.

Ἡ περιγραφὴ, ἣν ποιεῖται ὁ Φραντζῆς, τῆς
δημιουργηθείσης κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη τῆς Ἑλ-
λάδος καταστάσεως ἐκ τοῦ κηρύγματος τοῦ
Παπουλάκη ἐπαναφέρει εἰς τὴν μνήμην τοὺς
ζοφεροὺς χρόνους τοῦ μεσαίωνα, ὅτε ἀνάλογοι
παραγγελαῖαι φαντασιοπλήκτων θρησκομανῶν
ἐνέπνεον εἰς τοὺς λαοὺς μυστηριώδη τρόπον.
«Ὅπου ἂν ἤθελε περιοδεύῃ τις, λέγει, δὲν ἀ-
πῆντα καθ' ὁδὸν εἰμὴ συμμορίας ἀνδρῶν καὶ
γυναικῶν εἰς τε τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς ἀμπελῶ-
νας, ἐκάστης ἡλικίας, τάξεως καὶ βαθμοῦ ἀν-
θρώπων προσευχομένων γονυκλιτῶς καὶ οὐδε-
μίαν φροντίδα λαμβανόντων ἄλλην παρὰ τὴν
προσευχὴν καὶ τὴν νηστείαν, πάντοτε δ' ἐπέ-

ρίμενον οἱ λαοὶ ὅτι ἐμελλε νὰ προσδιορίσῃ ὁ
ἄγιοπατέρας μίαν ἡμέραν γενικῆς στρατολογίας
καὶ ἐκστρατείας κατὰ τοῦ Ἰμπραχήμη, μὲ
τὴν ἐλπίδα τὴν ὅποιαν ὁ ἀπατεὼν οὗτος ἐδι-
δεν εἰς αὐτοὺς, ὑπισχνούμενος ὅτι κατ' ἐκείνην
τὴν ἡμέραν ἤθελεν εἰσθαῖ ὁ ἀφανισμὸς καὶ ἡ
παντελής τοῦ Ἰμπραχήμη ἐξόντωσις.» Ἐπά-
γεται δ' ἐν ὑποσημειώσει ὁ ἱστορικός ὅτι ὁ πο-
νηρὸς μοναχὸς προέβλεπε μὲν τὴν ἀποτυχίαν
τοῦ τοιοῦτου κινήματος, ἀλλ' ἐπλάνα τὸ πλῆ-
θος διὰ τῆς τοιαύτης ὑποσχέσεως προτιθέμενος
νὰ συνάξῃ ὅσα περισσότερα ἡδύνατο καὶ νὰ
γείνη ἀφαντος.

Ὡστε ἡ κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐκεῖνας χαλά-
ρωσις καὶ λιποψυχία τῆς ἐπαναστάσεως ὀφείλε-
ται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν θεοστυγῆ ἀγύρτην
κηρύττοντα τὸν ἀφοπλισμὸν καὶ τὴν ἀδράκειαν.
Τὸ μόνον ἐκ τοῦ κηρύγματος του προκύψαν ἀ-
γαθὸν ἦτο ὅτι ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον εἶχεν ἐκλείψει
ἢ τὰ μέρη ἐκεῖνα λυμαινομένη τότε ληστεία καὶ
ἡδύνατό τις ἀφόβως νὰ περιέρχεται φέρων ὅσον-
δήποτε ποσὸν χρυσίου, ὅπερ οἱ ἄνθρωποι περιε-
φρόνου ἐπόμενοι ταῖς ἐντολαῖς τοῦ προφήτου.
Ἄλλ' ὁ καμπόνηρος ἀγύρτης δὲν ἐβράδυνε νὰ
λάβῃ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς κακίας του. Μαθὼν τὰ
κατ' αὐτὸν ὁ Ἰβραήμη ἐπεμψε σῶμα πεζῶν
καὶ ἐφίππων στρατιωτῶν εἰς Τριπόταμα, οἵτι-
νες ἐπιπεσόντες αἴφνης εἰς τὴν μονὴν τὸν μὲν
Ἄγιοπατέρα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὀλίγους ἱερεῖς
καὶ ὀπαδοὺς κατέσφαξαν, τὴν δὲ σύντροφόν του
μοναχὴν ἠχμαλώτισαν. Ὁ λαχὼν εἰς τὴν ἀτυ-
χῆ ταύτην κληρὸς ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἦτο οἰ-
κτρότατος, διότι τῇ προσταγῇ τοῦ Ἰβραήμη
παραχωρήθη πρὸς μείζονα κατασχύνην ὡς δού-
λη εἰς δεκακοτῶ(!) Ἀραβας καταβάλοιτας κατ'
ἀναλογίαν τὸ τίμημά της καὶ ἔμεινεν ἐν τῇ
δουλείᾳ ἔρμαιον τῶν κτηνωδῶν ὀρέξεων τῶν
πολυαριθμῶν δεσποτῶν της. Οἱ δ' ἐκπορθήσαν-
τες τὴν μονὴν καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἀγύρτην κρεου-
ρήσαντες ἐχθροὶ εὗρον αὐτόθι ἀληθῆ θησαυρὸν
κεκρυμμένον εἰς ἀπόκρυφον τοῦ ναοῦ μέρος καὶ
συνιστάμενον εἰς ἕξ κιβώτια πλήρη διαφόρων
νομισμάτων, ἀργύρου ἐξ ὀπλων ἐξαχθέντος, γυ-
ναικείων ζωνῶν ἀργυρῶν, ἐνωτίων, περιδεραίων
καὶ ἄλλων τιμαλφῶν κοσμημάτων, καθὼς καὶ
φορεμάτων χρυσοκεντήτων καὶ πολυτελῶν.

Τοιοῦτο ὑπῆρξε τὸ ἀξιοθρήνητον τέλος τοῦ
πρώτου Παπουλάκη, οὗτινος τὸ ὄνομα καὶ ἡ
φήμη ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον παρέμεινε ζωηρὰ ἐν
Πελοποννήσῳ. Ἐπικαιρὸν δὲ θεωρῶ ἐνταῦθα νὰ
σημειώσω ὅτι ὡς εὐλόγως ἐπιτρέπεται νὰ εἰκά-
σωμεν ἡ κοινὴ χρῆσις τοῦ ὀνόματος Παπουλά-
κη ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ «ὑποκριτής» ἐξ αὐτοῦ
τοῦ παρὰ τὰ Τριπόταμα ἀσκητοῦ προῆλθεν·
διότι, ὡς θέλομεν ἶδει περαιτέρω ὁ δεύτερος Πα-
πουλάκης ἐγένετο μὲν μάλλον περιώνυμος ὡς

ἀναφανείς καὶ δράσας ἐν ἐποχῇ ὁμαλωτέρα καὶ ἀθλοφορήσας παρὰ τὴν θέλησίν του ἴσως καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σταδίου τῆς πολιτικῆς, ἀλλ' ἦτο ὡς ἐφάνη ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας του πολὺ ὑποδέστερος τοῦ πρώτου ἐκείνου κατὰ τὸν δόλον καὶ τὴν ἀγυρτεῖαν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ.

~~~~~*◆*~~~~~

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ

Βυζαντινὸν ἱστόρημα.

~~~~~●~~~~~

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

— Ταῦτα ἦσαν σχετικῶς ἀθῶα. Τυφλώσας τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν Στρατηγῶν, τὸν περὶ πύστον ἄρχοντα τῆς Μηδίας Νικηφόρον τὸν Κομνηνόν, τὸν Πατρίκιον Βάρδαν Φωκᾶν, τὸν Βασιλείου Σκληρόν, τὸν Ῥωμανόν Κουρκούαν, καὶ καθαιρέσας τοὺς ἐπὶ ἀρετῇ καὶ πείρᾳ διακριθέντας ἐν τε τῷ στρατῷ καὶ τῇ πολιτείᾳ, ἀνήγαγεν εἰς τ' ἀνώτατα τῶν ἀξιωματῶν ἀνδράποδα οὐτιδανὰ καὶ γέλωτος ἄξια. Συνάμα δὲ κατέστρεψε πλουσίους καὶ πένητας, ἀφαρπάζων πέντε συγχρόνως δασυφορίας.

— Πέντε· τί λέγεις;

— Τὰς τρεῖς τῶν ἐτῶν, καθ' ἃ ἐβασίλευσε, καὶ δύο ἀφεθείσας ὑπὸ τοῦ Βασιλείου, πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ὑπηκόων μετὰ τὸν μακρὸν Βουλγαρικὸν ἀγῶνα.

— Τυφλὴ ὄντως ἀπληστία.

— Εὐτυχῶς πρὶν ἢ συμπληρώσῃ τὸν κοινὸν ὄλεθρον, νοσήσας αἰφνης, ἀπέβίωσε κατὰ τὸ 1028.

— Θυγάτηρ αὐτοῦ ἡ ἤδη βασιλεύουσα Ζωή.

— Τοῦτο ἴσως τὸ χεῖριστον αὐτοῦ κληροδοτήμα. Ἐκ τῆς συζύγου, θυγατρὸς τοῦ Πατρίκιου Ἀλυπίου, τρεῖς ἔσχε θυγατέρας, ὧν ἡ πρεσβυτέρα Εὐδοκία πρὸ καιροῦ ἐκάρη μοναχῇ, ἐνῶ αἱ δύο ἄλλαι, ἡ Ζωὴ καὶ Θεοδώρα, καίτοι προβεβηκυῖαι τὴν ἡλικίαν, ἔμενον ἄγαμοι· ἀλλ' ἀπητείτο διάδοχος, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἀπεφάσισε τὴν σύζευξιν μίας τῶν ὠρίμων ἐκείνων βασιλοπαίδων.

— Καὶ ὡς γαμβρόν ἐξέλεξε τὸν Πατρίκιον Ἀργυρόν, τὸν ἤδη βασιλεύοντα.

— Ὡς λέγεις. Τὸν Ῥωμανόν Ἀργυρόν, ἄνδρα μετριώτατον, καὶ τὸ χεῖριστον ἑγγαμόν.

— Ἐγγαμόν!

— Μάλιστα. Καλέσας αὐτόν, προέτεινε τὸ συνοικέσιον, καὶ ἠπέλιθσεν, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως, τῶν ὀφθαλμῶν τὴν πῆρωσιν. Ὁ δυστυχὴς ἰλιγγία πρὸ τοῦ φοβεροῦ διλήμματος,

ὄτε ἡ νόμιμος αὐτοῦ σύζυγος, ὅπως σώσῃ τὸν ἄνδρα, ἀπέθετο ἐκουσίως τὴν κοσμικὴν τρίχα, καὶ οὕτως, οὐ μόνον τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν διετήρησε τῷ συμβίῳ, ἀλλὰ καὶ τὸν θρόνον ἠσφάλισε.

— Θαυμασία ὄντως αὐταπάρνησις.

— Τῆς νεωτέρας τῶν θυγατέρων Θεοδώρας ἀρνηθείσης ἐν τούτοις τοιοῦτον σύζυγον, συνεζεύχθη αὐτὸν ἡ Ζωή, καίτοι τὸ 48ον ἔτος ἄγυσα.

— Ἐῶλος πράγματι νύμφη.

— Ὅχι ὅσον νομίζεις· ἐὰν ἐστερήθη ἐπὶ ἡμισυν αἰῶνα τῶν χαρμονῶν τοῦ συζυγικοῦ βίου, ἤδη ἀποζημιοῦται. Πολλὰ εἰσι τὰ ἐν Βυζαντίῳ διαδιδόμενα σκάνδαλα· ἡ ἀκολασία διεδόθη ὡς πανώλης, καὶ ἡ Αὐλὴ ἐκείνη, ἣτις ἀπήστραπτεν ὡς στρατόπεδον ἐκ τῶν πανσιδῆρων πανοπλιῶν, ἤδη ἀντηχεῖ ἐκ τοῦ ἤχου τῶν ὀργάνων καὶ τοῦ ψιθύρου τῶν ἐραστῶν.

Ὁ γέρον Σπαθάριος ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν, ὅπως ὑποκρύψῃ καταρρέον δάκρυ, καὶ ὁ Χαράλδος ἀπεμακρύνθη, ἀναλογιζόμενος ἴσως ὅτι, ἐὰν ἡ παρούσα κατάστασις οὐδὲν εἶχε τὸ ἐποικοδομητικὸν διὰ τὸ Βυζαντινὸν στέμμα, οὐχ ἦττον ὑπέσχετο μυστηριώδη θέλγητρα, ὧν ἐξέτιμα πᾶσαν τὴν ἀξίαν.

Αἰφνης ἀντήχησεν ἐκ τῆς πύρας ἡ φωνὴ τοῦ Χαλφδάνου.

— Ἡ Ἑλλάς, ἡ Ἑλλάς, ἀνέκραξεν οὕτως.

Καὶ πράγματι ἐπεφαίνοντο ἤδη καθαρῶς ἐν τῇ ἀποστάσει αἱ λεπτοφυεῖς γραμμαὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὀρέων· προσηλώσας δ' ἐπ' αὐτῶν τὰ βλέμματα ὁ ἡμέτερος ἦρως ἀπέμεινε μέχρι τῆς ἐσπέρας ἀναπολῶν τὸ ἄφθιτον κλέος τῆς χώρας ἐκείνης, ἧς ὀλονέν καταφανέστερον διέκρινε τὰ παράλια, καὶ τὰς παρελθούσας τύχας ἤδη ἐγνώριζεν. Ἀποσυρθεὶς δ' ἐπὶ τέλους, ὑπνωττε βαθείας, ὅτε θόρυβος ἠγέρθη δεινός, καὶ δι' ἐνός ἀλματος εὐρέθη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

— Τί συμβαίνει; ἠρώτησε προστρέχοντα ναύτην.

— Ὁ Μαλέας, ἀπήντησεν οὕτως.

Σπεύσας πρὸς τὴν πύραν, εἶδε τότε ὅτι τὸ πλοῖον εὐρίσκετο εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου ἀκρωτηρίου. Ἄνεμος σφοδρότατος ἐσύριζεν εἰς τὰς προτόνους, καὶ ἡ θάλασσα ἐμαίνετο περὶ τὴν τρόπιδαν, ἀλλ' οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἀληθῆς κίνδυνος, ὥστε ὁ Χαράλδος, ἀφοῦ ἐπὶ μικρὸν ἐθαύμασε τὰς σεληναίας ἀκτῖνας, ὀλισθανούσας ἐπὶ τῶν ἀποκρήμων βράχων, καὶ παιζούσας εἶτα ἐπὶ τοῦ ἀφροῦ τῶν κυμάτων, ἀπέσῆθη καὶ αὐθις εἰς τὴν κοίτην αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις τὸ πλοῖον, καθ' ὅλην τὴν νύκτα παλαῖσεν πρὸς τὸν κλύδωνα, μόλις περὶ τὴν αὐγὴν παρέκαμψε τὸν δεινὸν σκόπελον, καὶ τὴν μεθεπομένην ἡμέραν διέπλεεν ἡμέρα μετὰ τῶν